

N:o 33.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1899, kl. 12 midd.

Betänkande, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

Sedan summan af den bevillning, som erfordras för fyllande af statsverkets behof för år 1900, blifvit på statsutskottets hemställan af Riksdagen fastställd till 6,000,000 kronor, åligger det bevillningsutskottet att afgifva förslag till denna bevillnings utgörande.

Enligt statskontorets vid Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof fogade inkomstberäkning för år 1900 har bevillningen af fast egendom samt af inkomst utgjort:

år 1895	kronor 5,408,384: —
» 1896	» 5,730,320: —
» 1897	» 6,108,078: —
eller i medeltal för dessa tre år	» 5,748,927: —.

För år 1898 har enligt det af statskontoret upprättade general-sammandrag bevillningen af fast egendom samt af inkomst utgjort 6,840,873 kronor.

Beträffande denna inkomstitel, som i riksstaten för innevarande år uppförts med 5,600,000 kronor, har statskontoret hemställt, att, då denna inkomst under flere år visat sig vara i oafbrutet stigande med omkring 200,000 till 300,000 kronor årligen, densamma måtte upptagas i riksstaten för år 1900 med ett till 6,000,000 kronor förhöjdt belopp.

Bih. till Riksd. Prot. 1899. 5 Saml. 1 Afd. 31 Häft. (N:o 33.)

I syfte att allmänna bevillningen måtte kunna för framtiden beräknas såsom tillgång för det år, under hvilket den inflyter, har Kongl. Maj:t, som i anledning deraf icke biträdt statskontorets omförmälda hemställan, i den till innevarande Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof framställt förslag till förändrad anordning för bevillningens utgörande.

Af det vid nämnda proposition fogade statsrådsprotokoll inhemtas, att vid föredragning inför Kongl. Maj:t af frågan om beräkning af allmänna bevillningen för år 1900 chefen för finansdepartementet omförmäلت, hurusom redan vid beräkningen af statsverkets inkomster för innevarande år ifrågasatts, huruvida icke skäl kunde förefinnas att åt en del af det, enligt hvad redan då kunde förutses, betydliga öfverskottet å 1897 års statsreglering söka bereda en sådan användning, att derigenom på ett verksamt och varaktigt sätt bereddes ökad styrka åt kommande statsregleringar. Det hade nemligen sedan längre tid tillbaka anmärkts såsom en oegentlighet, att flere inkomstitlar och främst bland dem bevillningen af fast egendom samt af inkomst inflöte till statsverket först under året näst efter det, till bestridande af hvars utgifter de påräknats. Tydligt vore, att, om anordningar kunde vidtagas, genom hvilka sagda inkomster kunde beräknas såsom tillgång för det år, under hvilket de verkligen inflöte, härigenom skulle för all framtid beredas en mot ifrågavarande inkomsters belopp svarande tillökning i statsverkets rörelsekapital eller kassaförlag. Det vore endast en tidsfråga, när den direkta beskattningen komme att intaga ett mera betydande rum i statens skattesystem än dittills, och det vore icke länge sedan en tilläggsbevillning till lika belopp med bevillningen utgick. Det vore därför önskvärdt, att en förändrad ordning för särskildt bevillningens upptagande i riksstaten läte sig genomföras.

Efter anmälan af statskontorets och kammarrättens i denna fråga afgifna underdåniga utlåtande yttrade departementschefen vidare:

»Den för statsverkets behof af rörelsekapital afsedda kassaförlagsfonden har genom afsättningar vid statsregleringarne för åren 1882—1893 samt 1897—1899 efter hand ökats så, att densamma vid innevarande års slut kommer att utgöra 15,000,000 kronor, till hvilket belopp nämnda fond ansetts böra minst uppgå, enligt en af särskildt förordnade komiterade år 1890 gjord utredning, hvilken är bilagd Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till 1891 års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof.

Statskontoret och kammarrätten hafva i sitt förutnämnda utlåtande uttalat den åsigt, att den ifrågasatta förändringen borde för bibe-

hållande i möjligaste måtto af reda och öfverskådlighet i redovisningen omfatta alla de statsinkomster, som inflyta vid kronouppbördsstämmorna året efter det, för hvilket de äro beräknade, och således omfatta äfven grundskatt, kavalleriregementenas hästvakansspanmål, afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet, den af rusthåll utgående trosspassevolansafgiften, tillfälliga rotevakansafgifter, soldatvakansafgift, båtsmansvakansafgift, arrendemedel och mantalspenningar, hvilka inkomsttitlar, i händelse förändringen skulle genomföras vid den statsreglering, som skall upprättas af 1899 års Riksdag, skulle uteslutas ur 1900 års riksstat. Hvad särskildt bevillningen angår, hafva embetsverken ansett, att ändamålet kunde vinnas på det sätt, att 1899 års Riksdag på förslag af Eders Kongl. Maj:t beslöte, att den i riksstaten för samma år redan såsom tillgång beräknade bevillingssumma skulle utgå ur nämnda års af 1898 års Riksdag fastställda riksstat och i stället upptagas i statsregleringen för år 1900 samt såsom fyllnad i staten för år 1899 anvisas ett berörda bevillingssumma motsvarande belopp af öfverskotten å 1897 års statsreglering.

Utan att vilja förneka, att skäl tala för att, såsom embetsverken ifrågasatt, låta förändringen omfatta samtliga ofvan uppräknade inkomsttitlar, anser jag mig dock böra för närvarande endast tillstyrka åtgärden i hvad den afser bevillningen af fast egendom samt af inkomst. Då de olika slagen af inkomster i fögderiernas och städernas specialräkenskaper redovisas, en hvar under sitt särskilda konto, lärer från räknenskaps-synpunkt ingen betänklighet böra möta, om ej förändringen genomföres i sin helhet. Med undantag af bevillningen samt mantalspenningarne och arrendemedlen äro samtliga ofvanomförmälda skattetitlar af sådan natur, att de jemlikt föreskrifterna i lagarne af den 2 december 1892 komma att inom kort upphöra att utgå eller ock ersättas de skattskyldige till hela sitt belopp, och med afseende å det jemförelsevis konstanta belopp, hvarmed mantalspenningarne och arrendemedlen inflyta, kan det afsedda ändamålet, såvidt dessa skattetitlar angår, lika väl vinnas genom afsättande till kassaförslagsfonden af ett deremot svarande belopp. Men äfven om man skulle anse lämpligare så anordna, att dessa skatter inflöte under det år, till bestridande af hvars utgifter de påräknats, lärer dock en sådan åtgärd ej böra vidtagas, förr än den ojemförligt viktigare åtgärden med bevillningen blifvit genomförd.

Men vigten af att reformen i denna del genomföres ligger för öppen dag dels till följd af den stegring i bevillingssumman, som är en följd af landets ökade välstånd och rörelse, dels och än mera när, såsom afsedt varit och af statsrådet och chefen för finansdepartementet

till statsrådsprotokollet sistlidet år framhölls, den direkta beskattningen i högre grad än hittills tages i anspråk för fyllande af statsverkets behof.

Jag vågar dock icke förorda det sätt att dervid gå till väga, som af embetsverken föreslagits. Enligt detsamma skulle visserligen bevillning hvarje år utgöras af den skattskyldige, men bevillingssumman skulle dock för ett år uteslutas ur riksstaten och ersättas med andra statsverkets tillgångar till motsvarande belopp. Tilläfventyrs skulle då någon betänklighet kunna uppstå rörande tillämpningen af vissa i riksdagsordningen meddelade bestämmelser angående valbarhet och valrätt. Någon sådan betänklighet torde deremot ej vara att befara, om förändringen genomföres på det sätt, jag nu tillåter mig föreslå, nemligen att, utan rubbning i den för år 1899 fastställda riksstat, innevarande års Riksdag åtager sig en bevillning för år 1900, hvilken, i enlighet med nu gällande bestämmelser, inflyter vid uppbördsstämmorna år 1901, men hvilken skulle utgå endast med halfva beloppet af den nuvarande bevillningen eller med 3 öre för hvarje fulla 100 kronor af det uppskattade värdet af jordbruksfastighet, med $2\frac{1}{2}$ öre för samma belopp af det uppskattade värdet af annan fastighet och frälseränta samt med en half procent af uppskattad beskattningsbar inkomst. Det återstående halfva beloppet af den nuvarande bevillningen skulle betäckas från öfverskotten å 1897 års statsreglering.

Men härmed vore förändringen icke genomförd. Den förutsätter medverkan äfven af 1900 års Riksdag. Då jag likväl ej kan antaga annat, än att äfven denna Riksdag skall befinnas villig att fortsätta den så viktiga och nyttiga åtgärd, som af 1899 års Riksdag påbörjats, kan jag i denna omständighet ej finna något, som skulle göra detta förslag olämpligt eller oantagligt. På 1900 års Riksdag skulle nemligen ankomma, då den reglerade staten för år 1901, att bestämma, att den bevillning, den åtog sig för nämnda år, äfven skulle inbetalas samma år. Lämpligast borde bevillningen äfven då bestämmas till hälften af nu utgående belopp. Den skattskyldige finge således år 1901 betala bevillning både för år 1900 och 1901, men dock tillsammans endast med samma skattesats, som nu utgår på ett år, och de redan kända öfverskotten å 1898 års statsreglering lemna tillgång till betäckande i 1901 års riksstat af skilnaden mellan hel och half bevillning. Förändringen vore härmed genomförd, då den bevillning, 1901 års Riksdag åtog sig för år 1902, komme att sistnämnda år inflyta o. s. v. Riksdagen hade då för hvarje år åtagit sig bevillning, för hvarje år hade

uppskattning af fast egendom och af inkomst egt rum och för hvarje år hade bevillning influtit.

Några ändringar i hittills gällande bestämmelser erfordras emellertid. Om än, såsom embetsverken anfört, åtgärderna för bevillingens påförande måste vidtagas under året näst före det, då bevillingen erlägges, och dessa åtgärder måste förberedas och delvis verkställas redan innan Riksdagen kan komma i tillfälle att besluta om den bevilling, som skall i nästföljande års riksstat uppföras och samma år erläggas, anser jag dock ej nödvändigt att, såsom af embetsverken ifrågasatts, från sjelfva bevillningsförordningen utbryta och i en särskild tills vidare och intill dess annorlunda förordnas gällande författning upptaga alla de i bevillningsförordningen nu befintliga föreskrifter om uppskattning af fast egendom samt af inkomst genom dertill särskildt utsedda taxeringsmyndigheter, om verkställighet af och besvärns anförande öfver dessa myndigheters beslut, om debitering, uppbörd och redovisning äfvensom instruktionen för taxeringsmyndigheterna. Då nemligen taxeringsnämnderna sammaträda först efter den 20 juni samt den af Riksdagen efter den nya ordningens införande antagna bevillningsförordning kan utfärdas och vara tillgänglig före denna tid, äro dessa nämnder i tillfälle att tillämpa de af Riksdagen sist antagna bevillningsstadgar. De föregående taxeringsåtgärderna afse hufvudsakligen insamlande af erforderliga uppgifter, och bevillningsberedningarna uppgöra endast förslag till uppskattningar, hvilket arbete alltid torde komma de blifvande taxeringarne till godo, äfven om de blifvit verkställda efter den förut gällande bevillningsförordningen. Då det för öfrigt är antagligt, att med bevillningsförordningen måste företagas en väsentlig omarbetning med anledning af det förslag, som från den af Eders Kongl. Maj:t tillsatta komité för utredning angående sättet för kommunalbeskattningens skiljande från bevillingen är att förvänta, anser jag, att ändringar i bevillningsförordningen nu böra begränsas så långt möjligt är.

Sistlidet års Riksdag föreskref, såsom vanligt, att nu gällande bevillningsförordning skulle lända till efterrättelse för år 1899 och intill slutet af det år, under hvars lopp ny förordning angående denna bevilling blefve af Riksdagen fastställd. Då det beslut om bevillingen för 1901, hvilket 1900 års Riksdag kommer att fatta, måste kunna omedelbart tillämpas, på det att samma bevilling må kunna under år 1901 inflyta, lärer innevarande års Riksdag besluta om nu gällande bevillningsförordnings tillämpning, icke till slutet af år 1900, utan till dess annorlunda af Riksdagen förordnas; hvarjemte det är klart, att de i sjelfva bevillningsförordningen intagna skattesatserna »sex öre», »fem öre» och

»en för hundra» skulle af innevarande års Riksdag ändras till resp. »tre öre», »två och ett halft öre» samt »en half procent». Om tilläfvventyrs erforderlig höjning af det i § 70 af nu gällande bevillningsförordning till viss procent af bevillningssumman bestämda belopp, som skall användas till arfvoden och bestridande af andra kostnader för taxeringen, torde 1900 års Riksdag komma att besluta.

Mot embetsverkens utlåtande, i hvad det afser den anordning, som, under förutsättning att den här ofvan omförmälda förändring angående bevillningen komme till stånd, erfordras för att revision af räkenskaperna, hvad bevillningen angår, ändock komme att ega rum å samma tid och i samma ordning som nu, har jag intet att erinra; lärande det jemlikt nådiga brefvet den 5 juli 1884 ankomma på statskontoret att vidtaga de jemkningar i räkenskapsformulären, som af förändringen påkallas.

Då vid bestämmande af kommunalbeskattningen densamma skall enligt gällande författningar alltid utgå efter visst förhållande till den erlagda bevillningen, lärer, ehvad denna utgår med större eller mindre belopp, någon ändring i dessa bestämmelser ej vara erforderlig.»

Departementschefens sålunda framställda förslag har af Kongl. Maj:t biträdts; och har Kongl. Maj:t med åberopande häraf och under de af departementschefen angifna förutsättningar föreslagit, att bevillningen af fast egendom samt af inkomst måtte för år 1900 beräknas till 3,000,000 kronor.

Ehuru, sedan numera summan af den bevillning, som erfordras för fyllande af statsverkets behof för år 1900, blifvit bestämd till 6,000,000 kronor, det af departementschefen uppgjorda förslaget icke lärer kunna föranleda någon Riksdagens åtgärd, har utskottet dock ansett sig böra påvisa de betänkligheter, som utskottet i allt fall ansett möta mot ett antagande af förslaget.

Till en början vill utskottet i anledning af departementschefens yttrande framhålla, att enligt utskottets åsigt en bevillning, som Riksdagen åtager sig för ett visst år, alltid måste vara den bevillning, som efter verkställd taxering påföres den för samma år mantalsskrifna befolkningen; och det torde därför kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore lämpligare att bestämma, att, sedan 1899 års Riksdag åtagit sig half bevillning för år 1900 att upptagas i nämnda års riksstat och inbetalas år 1901, 1900 års Riksdag skulle åtaga sig ytterligare half bevillning för samma år (men ej för 1901), likaledes att inbetalas år 1901, men att upptagas i sistnämnda års riksstat.

Den nu föreslagna förändringen vid bevillningens beräkning, hvilken förändring redan förut vid flere tillfällen ifrågasatts, synes

visserligen synnerligen önskvärd såsom egnad att bereda ökad styrka åt kommande statsregleringar, liksom ock de betydliga öfverskotten å statsregleringarna för föregående år gifvit anledning till att nu vidtaga densamma. För dess genomförande erfordras emellertid, såsom äfven i statsverkspropositionen antydts, åtskilliga ändringar såväl i bevillningsförordningens allmänna bestämmelser som uti instruktionen för taxeringsmyndigheterna och möjligen äfven i andra författningar. Om än dessa ändringar icke behöfde vid denna riksdag vidtagas, torde dock en fullständig utredning rörande desamma böra vara för Riksdagen tillgänglig, innan förslaget biträdes, enär, i händelse innevarande Riksdag i hvad på densamma ankomme bifölle detta förslag, nästkommande års Riksdag derigenom blefve på visst sätt bunden, då jemväl dess medverkan förutsatts. Då likväl någon sådan utredning icke föreligger, samt det derjemte — särskildt med hänsyn till den af utskottet här ofvan uttalade mening om hvad som bör afses med bevillning för ett visst år — kan ifrågasättas, huruvida det af departementschefen förordade eller möjligen något annat förfaringsätt bör anses såsom det lämpligaste för vinnande af det åsyftade resultatet, har utskottet ansett tillräckliga skäl förefinnas för utskottet att för närvarande ställa sig tveksamt mot förslaget, äfven under förutsättning att omständigheterna i öfrigt kunnat medgifva dess antagande; och torde i allt fall utan olägenhet dermed kunna anstå till kommande år, då tillräckliga medel sannolikt fortfarande äro att för ändamålet påräkna.

Då det belopp, eller 6,000,000 kronor, som, enligt hvad ofvan nämnts, nu återstår att i riksstaten fylla, ej obetydligt understiger hvad allmänna bevillningen under det sistförflutna året inbragt, anser utskottet afkastningen af denna bevillning kunna beräknas till sagda belopp.

I enlighet med hvad sålunda anförts och under erinran, att Riksdagen vid innevarande riksmöte beslutit ändring af 4 § d) i bevillningsförordningen, hemställer utskottet,

1:o) att alla de i nu gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst stadgade afgifts- och procentbelopp måtte af Riksdagen fastställas samt beräknas lemna en inkomst af 6,000,000 kronor;

2:o) att nu gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst måtte, med

den vid innevarande riksdag beslutade ändring af 4 § d), antagas att lända till efterrättelse för år 1900 och intill slutet af det år, under hvars lopp ny förordning angående denna bevillning varder af Riksdagen fastställd; samt

3:o) att Riksdagen måtte, med anmälan att Riksdagen stadfäst nu gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst med den i punkten 2:o) omförmälda ändring att lända till efterrättelse för år 1900 och intill slutet af det år, under hvars lopp ny förordning angående denna bevillning varder af Riksdagen fastställd, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda allmän kungörelse derom.

Stockholm den 9 maj 1899.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer

mot utskottets motivering

dels af herr *Fredholm*, som ansett, att nämnda motivering bort — efter de å sid. 7 i första stycket förekommande slutorden »då tillräckliga medel sannolikt fortfarande äro att för ändamålet påräkna» — fullständigast genom följande tillägg:

»I samband härmed anser sig utskottet böra uttala icke blott önskvärdheten utan nödvändigheten af att bevillningsutskottet vid början af den riksdag, då förnyadt förslag till reform i antydd riktning ånyo framläggas, blifver satt i tillfälle att taga under ompröfning de ändringar i bevillningsförordningen, som med förslaget i fråga kunna vara förbundna.»

dels ock af herr *G. Jansson*.